

ازبک تهر

گرکوندک سیاسی، اجتماعی، ادبی، اقتصادی تورک نغز هیدر.

آونه شرایطی:

یازواره برینه تک یا کو اجردن ۳۰
باشه شماری ۳۲ رولیدن
بر ایکی یا کوته ۱۲ باشه شماری
۱۹ رولیدن
اشان فیانی
سطری ۲ رولیده کرانه کین اعلالار
ایچون گشت اییدر.

تورک و اسلامک نغز نغز هیدر
لریز آچقدور. درج اولسین اوراق
اماره اییدر. درج ایسین خلاصه
مکاتلی اداره تئین اییدر.
محل اداره
یا کو: قاپو یا کینکیا کوچه
۵۵ آذربایجان داریسی
تلفون نم: ۶-۹۱
تک نسخه سی ۵۰ قیک.

اعلان رسمی گیکهاری (۲۳-۶) نومرولی پولیس مفتش عومیلگه مراجعت اییدن

ایکیسی آذربایجان قرقسی طابورلنده استخدام اولونن اوزره تورکجه
بهن آلی ظنهره لزوم وارده، آرزو اییدر ویتفرله برار هرگون سابت
هفت ساعت سوکرایه قدر روچیلدک نهونده قرقه سرطبیته مراجعت ایستولر.

اعلان

مفتش سلطان اوزدونه ۷ تی مئنده ۱۵۰۵۵۰۵۵۰ بوط مال و قورون ایی وویک
آرزودن اولاق قوأت مارینسی جامده ۶ نورو اولوده ارزاق شمئندن
شرایطی یه ییکرک.

اعلان

پولیس مفتش عومیلگه تقریباً ۳۴ باشده، ۱۳۳۶ ازمائنده آتی یلدر
آرزودن ایلیسی سکیلی، استر چیرگیلی بر ملوری قیصراق وارده. اهالییدن
هر کجه عالتد ایسه بلایات پولیس مفتش عومیلگی ادارستفن آتاسی اعلان
اولونور.

اعلان رسمی

ساخته پولیس وضابط اویتورومیلگه کنیدی کندلیرنه بلاندن تحری ماموری
(تئستوری) سوستی وهردن ایران اهل و منش برلی کنج سئلانلاردن متشکل
براسته کار قویاتاسی داه، تحری قومیهرگی طرفندن دردت ایلشندر،
یوللارک استعاباتدن آکلاشدیرته گوره جبروتهدید سورته سفانلار اهالیدن
حالا پارا وسائره آتاسه، وویانصب اولوناندهدر. اهالی تنایله یله لیدر که هیچ
برناموره هیچ بر سوخته بارا وسائز اشیا وریلیک حتی وصلاحتی وه یلینه مندر.
مجبوسین و موقوفین ویا هر هانگی برایشدن دلایلی رشوت ودرمه که هر کس
قریاسنگ مجوسیت و موقوفیته قائده الله ایچه بدل، علاقهداران شت تطبیته
کشون ایده جگاردن کیمه کیزی واسطلاره مراجعت ایسه، ملی، وهر هانگی
بر جبر و تهدید ویا اغفال وقوعنده درحال: گونوزلی (۸۰-۲۵) گیکهاری ده
(۲۳-۶) نومرولی پولیس مفتش عومیلگه تله فونله مبلوالت وهرمه لیدر. پولیس
مفتشگی یلدر بر سرته هر کسک احتیاج واستدایدنه حاضردر.

پولیس مفتش عومیلگی بهه الدین

قسم رسمی

شکی ذکور زیناریسی احتیاج سقی مسلی
مردود امدی انه تی تشرین اولک ۲۰ سیدن
شکی عالی اشان مکتبه علم تئین اییدلور.
نمره ۶۹
اومیدلایا ووروزو یا کو ۳ تئین
ايات زیناریسی اداره خانه یته دیمیتون
بازچیسی تئین اییدلور.
نمره ۷۰
کیتین وایسایر آنکساریج فراوجتو تشرین

بوویک فلاکت ایچنده

غزه نزل کین ووروسته لامچندن یازیش
بر بخاره درج اییلشدر. حاکم مصلحتکیسی
قصد، کور فضا مایه کینک یا یوردا اییرجیسی
بر صورت، سویری اییدور.
لامچده کور، ۳۰۰۰۰۰۰۰ جن ۵۰ آجراری
خشت لقرین وقت اییدور. حاکمک یون همت
و عیرنه درضا لایه چارایشان، فلاکت کور
آتاق سکی اولیلور. خلق طیبون، درماسز
تئین قیرلونه نقت اولور. فضا مایه سنی برلی
لورایه درده چاره ایلمه چکدرسی آ کتارقی
بو بویرفلورنه غریبه ویرش سولوشیه
منته، مقله مایه سنی بر اولسین سولوشیه
لحوال آتاق کین محل مایه کین لایه اشکرت
غریبه بر چاره اییدور. غورطور حشریات
فدوا نسته نظر اییدور. عومیلگه مفتش اولان
قدو چایلاق بیچاره چتد تورک ایستیرنه
لیتیر. قطار بوویک ۱۳۳۶
مردور بر اوسه، چکیم ایلر کیمه
ویشلردن. بویدلاکت ایچنده پاکتلراج
قصهسی بوانسییه شهسور اولک دونه علاج
ایشک چوق آتان ایدی کین سلسله بانگر
لاجراچ قصهسی دکان، یون حاکمیر و جبرائیل
قناری و شوت فضا کینک اتمام عیسی نه
شماشیم تشارلیک چوق براری سلطان اطرائی
خللامه آذربایجان حیرت برینی ایلمهدور. اگر
اورادک احوالی بارلاق اوورسه غایت عیسی
حقیقت، بک آخیاچق رحال تصویر اولار. لاج
اهستد اولونش کین جبرائیل وجوانتفراری
و شوت فضا کینک برقمند دخی انواع ساری
خشت نظر حکمترا اولوب کولیرده هر کون
بورلرجه آدم وقت اییدور.
خشت نظرک بونجه کتالی مقارنده وفاته
باعث اولماسینک عومیلگی شت سرائتن زبانه
مازده فورمیک بولفی. در. اگر سرائت شدنه
سرات اییدورسه رینه ونده عومیلگی همان
خشت نظرک، مایه مازده ایلمه عیسی بوانسه بر
تئین نقت اییدور.
قو طیه ودرهان بولفشدن.
انعام برده، قرانجین (جبرائیل) مالان
قاری کین کین مرکزک سنا اولواق اووزده
بو برارده، المره طیب وایسته بوقدر، مرکز
لورایه آچاق برده ودرنه، ایکیتر طیب
تایله، که بوللارده، بونون مرکز وایقن اطرائ
اهلیسنگ استیجاریسی اوورمه کینک ایلح حاجز
درار بر طرفنه قونیه کین عومیلگه کین
اشکرتینه ورم مرته مودولالارک چوق تلف
اولسین سولوشیه کینک خالده هر زمانه بولفی
دیگر طرفنه خلق یانه بوویک بریلا کولیرک
توالی حیاضی فلاکت ایچنده بر لیلور.

اوک ۱۵ دن یا کو ملس نیا ايات مکتبه

اوتونولوس شربت ملس نیا اییدور.
نمره ۷۱
مخلط لرین حاله ملوکو یا کو ارچیسی
ايات مکتبی احتیاج خطرانه سملک ايات
دریلور.
نمره ۷۲
ساق درود پانی مکتبی ملسی آرام
سفره بو یول شرب اولولر، برن یا کو برحی
زبان مکتبی احتیاج سفرانه، مطمک ايات
دریلور.
مدرف نظری عومیلگه
ح شاه مکتبکی
زوات طازننده
۲۷ تشرین اول ۱۳۳۶
نمره ۶۱
مفتش حیدر آغا جوارشیر ۱۳۳۳ سنی
تشرین اولک، ۲۰ تئین آتاق آذربایجان سینه
لریه ونه ایستورد تئین اییدلور.

نمره ۶۲

پولیس قورلورج لیبرمان بو یول تشرین
اوک ۲۷ سیدن اعتبارت ادارمده بونان
نظرانه، پولیس قورلورج لیبرمان
زوات نظری خ. سلطانول
قوبا یولنده لالان ایلمش تانولارک
نظر دفته
مارت حاکم تئیمسی زواته باکو -
قوبا شوه بولی اکره نده تالانه دوچار
اولش یا کولیلاره اعلان اولور، که پولیس
طرفین ایتد ایلان تداییر واسطیله همان
اقتضای کرلر. لالان ایلمش بر قورج اشیا
عاریکرلر سبط اییدوب قوبا قضاسی، دوچی
قصه طوبلا یلمشدر، اشاسی طایوب کوی
آلق آرزونه، بونالار اشوشه نوپاری
(تشرین ۱۵) نده مذکور (دوموس) قصه سینه
کسولنر.
قوبا قضاسی قاتالیسی ییکتلی
خان خوسکی
روس ضابطاته معاون
یشن بی شرو روس ضابطه تفتش
اسلام اردوسی نوماسلنک لری مویجه مایه
برور فقر تعینی سناوراهلی اولاره ایکیتر
یوز عائلهسی اولمالارده یوزلارک یوز
ویریلمشدر.
اشو ارزاق دیول تشرین نانی اشاندن
اشنارا توزیع ایلمه کچدر.
ارزاق اردو ارزاق اشانرهن بولنده اردو
قامندن ویریلمشدر.
مراجعت ایلمشک ضابطک بدنه پولیس
مفتش عومیلگندن وثیقه اولمچقدور.

Cümə, 1 noyabr 1918-ci il, nömrə 28

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, elmi və iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Düşənbə, 24 məhərrəmülhəram sənə 1337. 1 təşrinə-sani sənə 1918.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Yanvarın birinədək Bakı üçün 24, başqa şəhərlərə 35 rublədir. Bir aylığı Bakıda 12, başqa şəhərlərdə 19 rublədir. Elan fiati: sətiri 2 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

ELANİ-RƏSMİ [RƏSMİ ELAN]

Acil ehtiyacat [ehtiyaclar] və istimdad [kömək istəmək] üçün telefonla gündüzləri 25-80, gecələri 6-23 nömrəli Polis Müfəttişi-Ümumiliyinə [Baş Polis Müfəttişliyinə] müraciət ediniz.

* * *

İkinci Azərbaycan firqəsi [diviziyası] taborlarında istixdam olunmaq [xidmətə qəbul edilmək] üzrə türkcə bilən 6 feldşerə lüzum vardır. Arzu edənlər vəsiqələri ilə bərabər, hər gün saat 2-dən saat 6 sonraya qədər Rotşildin evində firqə sərtəbabətinə [baş həkimliyinə] müraciət etsinlər.

ELAN

Qafqaz Müsəlman Ordusuna 7 ay müddətində 150 min pud mal və qoyun əti vermək arzusunda olan zəvat [şəxslər] Mariinski caddədə 6 nömrəli evdə Ərzaq şöbəsinə şəraitini [şərtlərini] bil bilələr.

710 6-1

ELAN

Polis Müfəttişi-Ümumiliyində [Baş Polis Müfəttişliyində] təqribən 14 yaşında, 1026 irtifa'ında [hündürlüyündə], alnı yıldız, ard sol ayağı səkilli, əstər cizgili bir doru [qızılı-kürən] qısrıq vardır. Əhalidən hər kimə aid isə bilisbat [isbat edərək] Polis Müfəttişi-Ümumiliyi idarəsindən alması elan olunur.

Azərbaycan Polis müfəttişi-ümumisi Bəhaəddin

ELANİ-RƏSMİ [RƏSMİ ELAN]

Saxta polis və zabıt uniforması ilə kəndi-kəndilərinə yalandan təhərri [axtarış] məmuru (poiskovı) süsünü [görünüşü] verən İran əhli və bəzi yerli gənc müsəlmanlardan mütəşəkkil bir saxtakar kompaniyası daha təhərri komissarlığı tərəfindən dərdəst edilmişlərdir [tutulmuşdur]. Bunların isticvabatından [sorgu-sual edilməsindən] anlaşıldığına görə, cəbr [zor işlətmək] və təhdid surətilə safdilan [sadelöv] əhalidən hələ para və sairə alınmaqda

və ya qəsb olunmaqdadır. Əhali tamamilə bilməlidir ki, heç bir məmura heç bir surətlə para və sair əşya verilmək haqqı və səlahiyyəti verilməmişdir. Məhbusin [məhbuslar] və mövqufin [saxlanılanlar] və ya hər hangi bir işdən dolayı rüşvət verməklə hər kəs əqrəbasının məhbusiyyət və mövqufiyyətinə [həbsinə və saxlanılmasına] fayda əldə etməyə bədəl [əvəzində; qarşılığında], əlaqədaranı [əlaqədar şəxsləri] şiddət tətbiqinə təşviq edəcəklərindən, kimsə gizli vasitələrə müraciət etməməli və hər hangi bir cəbr və təhdid və ya iğfal [aldatma] vüquunda [baş verdikdə] dərhal: gündüzləri “25-80”, gecələri də “6-23” nömrəli Polis Müfəttişi-Ümumiliyinə telefonla məlumat verməlidir. Polis Müfəttişliyi ildırım sürətilə hər kəsin ehtiyac və istimdadına [köməyinə yetişməyə] hazırdır.

*Polis müfəttişi-ümumisi
Bəhaəddin*

**QİSMİ-RƏSMİ
[RƏSMİ HİSSƏ]**

ƏMRLƏR

Azərbaycan Cümhuriyyəti Maarif nazirindən

28 təşrini-əvvəl 1334

Nömrə 68

Şəki ali-ibtidai məktəbi milliləşdirildiyindən, məzkur [adı çəkilən] məktə-

bin müvəqqət müəlliməsi Martinovskaya, bu il təşrini-əvvəl [oktyabrın] 20-sindən etibarən xidmətdən kənar edilir.

Şəki zükur [oğlanlar] gimnaziyası ehtiyat [hazırlıq] sinfi müəlimi Məbud əfəndi Əfəndiyev, təşrini-əvvəl [oktyabrın] 20-sindən Şəki ali-ibtidai məktəbinə müəllim təyin edilir.

Nömrə 69

Lyudmila İvanovna Dorojko, Bakı Üçüncü ünas [qızlar] gimnaziyası idarəxanasında reminqton yazıçısı [makinəçi] təyin edilir.

Nömrə 70

Keşiş Vasili Alekseyeviç Kravçenko, təşrini-əvvəl [oktyabrın] 15-indən Bakı Müqəddəs Nina ünas məktəbində ortodoks şəriət müəllimi təyin edilir.

Nömrə 71

Sultanqərib xanım Məlikova Bakı Üçüncü ünas məktəbi ehtiyat siniflərində müəllimlik izni verilir.

Nömrə 72

Sabiq Dərbənd Realnı məktəbi müəllimi İbrahim Səfərova bu il təşrini-əvvəl [oktyabrın] birindən Bakı Birinci realnı məktəbi ehtiyat siniflərində müəllimlik izni verilir.

*Maarif naziri əvəzində
H. Şahtaxtinski*

Ziraət Nəzarətində [Kənd Təsərrüfatı Nazirliyində]

27 təşrini-əvvəl 1334

Nömrə 61

Meşə müfəttişi Həmid ağa Cavan-

şir 1334 sənəsi təşrini-əvvəlın [oktyabrın] 2-sindən etibarən Azərbaycan meşələrinə vitse-inspektor təyin edilir.

Nömrə 62

Boris Karloviç Limmerman bu il təşrini-əvvəlın 27-sindən etibarən təhti-idarəmdə [idarəçiliyim altında] bulunan Nəzarətə [Nazirliyə] yuriskon-sult [hüquq məsləhətçisi] təyin edilir.

Ziraət naziri X. Sultanov

QUBA YOLUNDA TALAN EDİLMİŞ BAKILILARIN NƏZƏRİ-DİQQƏTİNƏ

Mart hadisəyi-fəciəsi [faciəli mart hadisələri] zamanında Bakı-Quba şose yolu ətəklərində talana düçar olmuş bakılılara elan olunur ki, polis tərəfindən ittixaz edilən tədabir [görülən tədbirlər] vasitəsilə həmin iğtişaş günlərində talan edilmiş bir çox əşya, qarətəgərlərdən [qarətçilərdən] zəbt edilib Quba qəzası, Dəvəçi qəsəbəsinə toplanılmışdır. Əşyasını tanıyıb geri almaq arzusunda bulunanlar, işbu sənə noyabrı (təşrini-sani) 15-ində məzkur Dəvəçi qəsəbəsinə gəlsinlər.

*Quba qəzası qaimməqamı
binbaşı Xan Xoyski*

RUS ZABİTANINA MÜAVİNƏT

Yetmiş yeddi nəfər rus zabitanına Qafqaz İslam Ordusu Komandanlığının

əmrı mövcibincə [əsasında] mahiyyə [aylıq] birər nəfər tayını [bir nəfərlik ərzaq rasionu, “payok”] eynən [eyni ilə; nəğd pul şəklində deyil, mal şəklində verilməklə] və ailəsi olanlara ikişər yüz, ailəsi olmayanlara yüzər manat pul veriləcəkdir.

İşbu ərzaq və pul, təşrini-sani [noyabr] ibtidasından [əvvəlindən] etibarən tövzi ediləcəkdir [paylanacaqdır].

Ərzaq, ordu ərzaq anbarından və pul da ordu kassasından veriləcəkdir.

Müraciət edəcək zabitin yedində [əlində] Polis Müfəttişi-Ümumiliyindən vəsiqə olacaqdır.

BÖYÜK FƏLAKƏT İÇİNDƏ

Qəzetəmizin keçən nömrəsində Lahıcdan yazılmış bir müxabirə [xəbər] dərc edilmişdir. Müxabirənin ikinci qismi məzkur [adı çəkilən] qəsəbə əhalisinin halını ürək yandırıcı bir surətdə təsvir edir:

Lahıcdə gündə 20-30, hətta 50 adam sari [yoluxucu] xəstəliklərdən vəfat edir. Camaatın bütün hümmət və qeyrətinə rəğmənlə bəlaya çarə etmək, fəlakətin önünü almaq mümkün olmayır. Xalq təbibsiz, dərmanlıqdan qırılıb tələf olur. Qəsəbə əhalisi yerli qüvvələrlə dərdə çarə edəmmə-yəcəklərini anlayaraq Bakı qubernatoruna ərizə vermiş, müavinət [kömək] istəmişdir. Məqalə sahibi dəxi qəzetə vasitəsilə əhvali-əşəfnakını [kədərli halını] məhəlli-aidələrin [aidiyyətli yer-

lərin] nəzəri-etibarına əzrlə bir çarə istəyir. Qubernator həzrətlərinin və Hifzüssihhə Nəzarətinin [Səhiyyə Nazirliyinin] bu xüsusda mümkün olan qədər çalışaraq biçarə xalqa kömək edəcəklərinə əminiz, fəqət böyük atalar: “Dərd bir olsa çəkərəm ellər kimi” demişlərdir. Böylə fəlakət içində yalnız Lahıc qəsəbəsi bulunsaydı, şübhəsiz onun dərdinə əlac etmək çox asan idi. Lakin mütəəssifanə [təəssüf ki], yalnız Lahıc qəsəbəsi deyil, bütün Cavanşir və Cəbrayıl qəzaları və Şuşa qəzasının Ağdam hissəsi, Quba, Şamaxı qəzalarının çox yerləri, Salyan ətrafı, xülasə Azərbaycanın hər yeri eyni haldadır. Əgər oraların əhvalı yazılacaq olarsa, qayət acı həqiqət, pək acınacaq bir hal təsvir olunar. Lahıc qəsəbəsində olduğu kimi, Cəbrayıl və Cavanşir qəzaları və Şuşa qəzasının bir qisminə dəxi ənva’ [növənöv] sari [yoluxucu] xəstəliklər hökmfərma olub [hökm sürüb] köylərdə hər gün yüzlərcə adam vəfat edir.

Xəstəliklərin bunca külliyyətli miqdarda vəfata bais olmasının ümdə səbəbi şiddəti-sirayətindən [yoluxma şiddətindən] ziyadə, mübarizə qüvvəsinin yoxluğudur. Əgər mərəzlər şiddətlə sirayət edirsələr, yenə bunun da ümdə səbəbi həman xəstəliklər müqabilinə mübarizə edilməməsi. Bu isə bir şeydən nəşət edir [irəli gəlir]: qüvveyi-tibbiyyə [tibbi qüvvə, tibb personalı] və dərman yoxluğundan.

Ağdam, Bərdə, Qraxdın (Cəbrayıl), Malakan (Qaryagin) kimi mərkəzlər

müstəsna olmaq üzrə, bu yerlərdə bil-mərrə təbib, feldşer yoxdur. Mərkəzlərdə isə ancaq birər venderna [veterinar], ikişər təbib tapılar ki, bunlar da bütün mərkəz və yaxın ətraf əhalisinin ehti-yaclarını ödəməkdən bittəb’ [təbii ki], acizdirlər. Bir tərəfdən qüvveyi-tibbiyyənin ədəmi [yoxluğu] həm xəstəliyin intişarına [yayılmalarına] və həm mərəzə tutulanların çox tələf olmasına səbəbiyyət verdiyi halda, eyni zamanda yoxluğu, digər tərəfdən xalq başına böyük bir bəla kəsilərək zavallı camaatı fəlakət içində buraxır.

Ərz olunduğu üzrə köylərdə təbib, feldşer və sairə yoxdur! Mərkəzlərdə qüvveyi-tibbiyyə pək azdır. Lakin ehtiyac miqdarında dərman bulunsaydı bəlkə o az qüvvə ilə də bir iş görmək olardı. Fəqət mütəəssifanə [təəssüf ki], böylə deyildir. Gərək mərkəzlərdə və gərək yaxın ətraf köylərdən “xoşbəxtanə” təbib tapanlar çox vaxt olur ki, reçetə əllərində neçə günlərlə gəzir. Hətta bəzi ittifaqlarda [hallarda] 30-40 verst yol gedərək dərman axtarırlar. Amma əbəs zəhmət: dərman tapılmır.

Xəstə dərmansızlıqdan ölür. Mərəz isə bir adamdan digərinə, bir ailədən o birisinə, bu köydən ötəsinə keçir; xalqın boğazından yapışır. Bu surətlə təbib tapanlarla tapmayanlar arasında nəticə etibarilə o qədər də böyük bir fərq qalmayı. Həkimisi olan “bəxtəvərlər” dəxi təbibsiz “bədbəxtlər” kimi tələf olub gedirlər.

Bundan dolayıdır ki, cavan Hökumətimizin xüsusən Hifzüssihhə Nəza-

rətinin öhdəsinə pək ağır vəzifə düşür: Qüvvəyi-tibbiyyə, həm də dərman tapılmadığı bir zamanda camaatı hər gün yüzlərcə qurban aparıb get-gedə şiddətlə intişar tapan xəstəliklər çəngalından [pəncəsindən] qurtarmaq. Söz yox ki, burası çox müşkül bir işdir, fəqət vəzifənin çətinliyini etirafıla bərabər ümidvar oluruq ki, Nəzarət [Nazirlik] və ümum hökumət məmurları bu xüsusda var qüvvələrilə çalışaraq zavallı xalqın dərdinə çarə qılmağa səy edirlər.

Lakin bu işdə bələdiyyə idarələrinin və məhəlli [yerli] ziyalıların da öhdələrinə böyük vəzifə düşür. Bələdiyyə məclisi olan yerlərdə bələdiyyə idarəsi, böylə müəssisə olmayan nöqtədə camaatın iləri gələnəri, böyük fəlakət içində bulunan camaatın əhvalını nəzərə alaraq vəzifəyi-milliyə və insaniyyələri üzündən onlara müavinət etməkdə bir dəqiqə olsun səhlənkarlıq göstərməməlidirlər.

Əks-təqdirdə əhval daha da müşküləşər və o vaxt bəlanın önünü almaq mümkün olmaz.

Xəlil İbrahim

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

Məktəblərə pul təxsisə [ayrılması]

Hökumətin 29 təşirini-əvvəl [oktyabr] tarixli iclasında qərar verilmişdir ki, Zaqatal nahiyəsində mümkün ol-

duqca 25 bab [ədəd] bir sinifli ibtidai məktəb açılsın və bunun üçün Maarif Nəzarətinə 100 min manat pul buraxılsın.

Hökumətin tələbələr haqqındaki qətnaməsi

Şəhri-hazırın [cari ayın] 29-unda Maarif naziri müavini Həmid bəy Şah-taxtinski məmaliki-əcnəbiyyədə [xarici ölkələrdə] ikmali-təhsilə [təhsilini tamamlamağa] gedəcək tələbənin maddi müavinətə [köməyə] möhtac olanlarına para təxsisə [ayrılması] haqqında Hökumətə bir məruzə təqdim etmişdir. Hökumət böylə bir qərardad çıxarmışdır:

Məmaliki-əcnəbiyyəyə təhsil üçün gedəcək tələbədən fəqət məmaliki-əcnəbiyyəyə getmək imkanı və müsaidəsi olduğunu isbat edənlərin (hər birinə xüsusi surətdə) müsaidə buyurulmasını və ancaq böylə bir vəsiqə və müsaidə əldə edildikdən sonra Daxiliyyə Nəzarətilə etilaf [razılıq] hasil etdikdə Maarif Nəzarəti tərəfindən (yenə də hər kimsəyə xüsusi surətdə) fəqir tələbəyə maaş təyin ediləcəkdir.

Azərbaycanda qalmış digər tələbələrə həpsini təlimgaha alıb hərbiyyə məktəblərinə qəbul etmək. Bu məktəbləri bitirmiş tələbələrə ehtiyat - sırasına yazıldıqdan sonra ikmali-təhsil üçün müsaidə olacaqdır.

Şimdilik burada mövcud tələbəni mükəlləfiyyəti-əsgəriyyədən [hərbi mükəlləfiyyətdən] təşirini-saninin [noyabrın] onuna qədər təxir etməlidir.

FON DER QOLTS İLƏ MÜSAHİBƏ

Mühərririmiz məhəlli [yerli] Almaniya heyəti-mürəxxəsəsi [nümayəndə heyəti] rəisi baron fon der Golts cənabları tərəfindən hüzurə qəbul edilərək, müşarileyhlə [adı çəkilən şəxslə] müsahibədə bulunmuşdur. Almaniyanın vəziyyəti haqqında mühərririmizin sualına fon der Golts cənabları cavab vermişlər ki:

“Hal-hazırda Almaniyanın vəziyyəti-hərbiyyəsi [hərbi vəziyyəti] öylədir ki, qışadək düşmənlər onu müharibəni məcburiyyətlə bitirməyə vadar edə bilməzlər və bu surətlə 5-inci qış əməliyyatına daxil olmağa Almaniya hazırdır. Əgər Almaniya müharibəni davam etdirməyə məcbur olsa, heç şübhəsiz, millət Hökumət tərəfində olacaq və ona müzahirət [kömək] edəcəkdir. Hərb və sülh məsələsinin həlli Müttəfiqlərin, baxüsus hal-hazırda qəti söz söyləməsinə imkan verici bir mövqə tutmuş olan Şimali Amerika rəisi-cümhurunun [prezidentinin] nə kimi vəziyyət almasına bağlıdır. Bilxassə ki, Almaniya aydın-aşkara bəyan etmişdir ki, 8 yanvar 1918 tarixində Vilsonun göstərmiş olduğu 14 maddəni qəbula razıdır.

Almaniya təklifinin ciddiliyi bundan məlumdur ki, bu təklifi yeni şərait altında və bu şəraitə müvafiq bir surətdə təşkil olunmuş yeni Hökumət qəbul etmişdir. Bu Hökumətin təşkili-

nin əsası ümum alman milləti nümayəndəliyini təşkil edən bütün fırqələrin onda iştirakı üzərinə qurulmuşdur. Bunu əlavə etməlidir ki, Almaniyanın daxili həyatında bu təbəddülat [dəyişikliklər] bilmərrə adi həyat pozulmadan cari olmuşdur. Böylə şərait altında, aşikardır ki, rəisi-cümhur Vilson müqaviləyə, əski mənada Hökumətlə deyil, ümum alman milləti ilə girişir. Gələcəkdə hər şey bağlıdır Vilsonun məzkur 14 maddəlik proqramını öz müttəfiqlərinə qəbul etdirə bilməsinə. Onun proqramının ümdə maddəsi Millətlər İttifaqı təşkili tələb edən maddədən ibarətdir ki, buna da Almaniya razı olmuşdur. Amma bu plan o vaxt qövldən feilə [sözdən iş] keçə bilər ki, İngiltərə, Fransa və İtaliya yalnız özlərinin xudpərəstlik [eqoistlik] mənafeələrini təqibdən vaz keçələr. Nə qədər ki, bu əmr [iş] müəyyən deyildir, Almaniyanın şüarı böylə olmalıdır:

Sülhə çalışmaq və eyni zamanda müharibəyə hazır olmaq.”

QAFQAZIYA MİLLƏTLƏRİNƏ

Qədim əyyamdan bəri Qafqaziyada 3 millət yaşayırdı: türk, erməni və gürcü. Qafqaziya Rusiyaya mülhəq olduqdan [birləşdirildikdən] sonra buranın, daha doğrusu Zaqafqaziyanın əhalisinin çoxunu bunlar təşkil edirlərdi.

Ümumi mədəniyyətin artması ilə Qafqaziya millətlərinin münasibəti [münasibətləri, əlaqələri] daha da sıxlaşmış, bəlkə daha da mədəniləşmişdi, fəqət məzkur [adı çəkilən] millətlər arasında niza [çəkişmə; qovğa] davam etməkdə idi. Bu nizalar bəzi iqtisadi və siyasi səbəblərə görə, xüsusən irticəpərəst rus hökumətinin bacarıqsız cahangirlik siyasəti səbəbilə, qismən də gizli milli ədavətdən dolayı bəzən kəsbi-şiddət edir [şiddətlənir], hətta ciddi ixtilaf surətini alırdı.

1905 və 1918 sənələrinin müəssif [təəssüf doğuran] hadisələri bu ixtilafın yaşana biləcəyi dərəcə və verə biləcəyi nəticələrdən ibarətdirlər. Əlbəttə, məlumdur ki, iləricə [keçmişdə] böylə hadisələr, buna səbəbiyyət verən millətlər üzərində bir rüsvəliq ləkəsi kimi qalırdısa da, indi müdhiş cahan hadisəti [hadisələri] qarşısında, böyük Avropa dövlətləri və müstəqil siyasi, milli həyatla yaşamağa səy edən xırda millətlərin müqəddəratı məsələsi həll olunan bir zamanda daima bir yerdə yaşamaq məcburiyyətində olan üç millətin beynəlmiləl ixtilafını qılınc və atəşlə bərtərəf etmək [aradan qaldırmaq] daha böyük cinayətdir. İxtilafı yatırmaq üçün ayrı yol da var və o yolları tapmaq lazımdır. Bunu ələlxüsus indi eləməlidir ki, Qafqaziya millətlərinin siyasətən özləri-özlərini idarə və milli müqəddəratlarını kəndiləri təyin etmək dərəcəsinə yetişmiş olduqları, qəyyuma ehtiyac qalmadığı və münasibəti-mütəqabiləni [qarşılıqlı münasibətləri] özləri nizama sala bildikləri bütün dünyaya isbat edilmiş olsun. Biz bunlardan birisi haqqında, baxşus türklərlə ermənilər barəsində bir neçə söz söyləmək istəyirik.

Dörd illik ağır, indalı və qanlı Cahan müharibəsi bir çox məmləkətlərə və millətlərə hədsiz-hesabsız xəsarətlər verdi. Milyonlarca insanı tələf və bir çox məmur [abad; rifah içində yaşayan] və abad şəhər və köyləri xarab etdi. Bu müsibətlərin acı nəticələri bizim Qafqaziyanı və əzcümlə [o cümlədən] əsrlərdən bəri qonşu olan türk və erməni millətlərini də təsirsiz buraxmadı. Bu acı zəhəri biz dəxi içdik. Daha artıq əski günahlar – lüzumsuz ədavətlər və əfvi qabil olmayan mütəqabil [qarşılıqlı] etimadsızlıq – öz zərbələrini yetirdilər və biz kor-koranə ədavətə qapılaraq yek-digərimizi imha [məhv] və mallarımızı itləfdən [tələf etməkdən] çəkinmədik. İmtahan badəsi daha da acı oldu. Bu ağır müsibətin – külli miqdarlı qurbanlar və bütün talanın təzyiği altında ayılmalı və anlamalıdır ki, bu qədər qurban kimə lazımdır? Biri-birimizə bunca dəhşətli zərbə və xəsarət vurmağımıza səbəb nədir? Əsrlərcə qonşuluğumuz bizə öyrətmiş və hazırkı mənafeyi-siyasiyyəməiz tələb edir ki, mədəniyyətimizin tərəqqisi, həyatımızın nəşvü-nümasını [inkışafını] dinc və birgə yaşamaqda arayaq. Binaileyh biri-birimizi qırmağımız bizə zərərdən başqa bir nəticə verə bilməz.

Bu aydın və sadə həqiqəti dərkə

və Qafqaziya həyatı yollarında gələcək hadisat qarşısında erməni və türklərdən bir heyət miyanında lüzumsuz ədavətə, yek-digərini qırmaq rüsvallığına xitam vermək qəsdini ilə birləşərək iki qonşu miyanında [arasında] sülh və xeyirxahlıq bərpasına müstəid olan birlik və müvafiqət [razılığa gəlmə] şüarı elam etmək [bildirmək] fikri doğmuşdur. Bu törəyən işlərin lazım olmadığına camaat nə qədər artıq dərk etsə, müharibə yoldaşı olan milli ədavət müqabilinə nə qədər ciddiyyətlə mübarizə etsək, o qədər tezliklə aramızda birlik əmələ gələr ki, bunsuz da bizə nicat yoxdur. Qafqaziyada, baxüsus [xüsusən] Zaqafqaziya və Bakıda nə kimi siyasi şərait altında yaşamaq olsaq belə, həman birlik əmələ gələ bilər və gəlməlidir də. Bundan əlavə unutmamalıdır ki, müntəzəm dövlətlər və siyasi qüvvələr müharibə edirlər, fəqət müsəlləh [silahlı] əsgəri qüvvənin müsədiməsi [toqquşması; döyüşməsi] heç diñç əhalinin biri-birini, xüsusən arvad-uşağı qırmalarını tələb etmir. Halbuki bu iş həman hərəkətə təvəssül etmiş [əl atmış, girişmiş] və etməkdə olan şəxslər üzərində silinməz bir ləkədir ki, qalır və əgər bütün cahana “Hədsiz cəbhələrdə qan tökmək bəsdir daha” demək vaxtı gəlmiş isə milli ədavət və insan qanından gözü tutulmuşların əlində ölənin diñç əhalinin, xüsusən günahsız arvad-uşağın qanı axıdılması müqabilinə etiraz etmək vaxtı çoxdan yetişmişdir.

Məzkur [adı çəkilən] heyət tərəfindən təsis edilən “Qafqaziya Millətlərini Birləşdirici İttifaq” bütün türkləri və erməniləri dəvət edir ki, Şərqi Zaqafqaziyanın millətçilik davası yanğına qarılımış olan dinc əhalisinin qanı axıdılması müqabilinə etirazda onunla həmavaz olsunlar və əsrlik qonşular arasında müvafiqət [uzlaşma] və birlik əsası elam [elan] etsinlər. Zira ancaq böylə birlikdə məzkur millətlər nicat və mədəni, iqtisadi və siyasi tərəqqi çarəsi bularlar.

Bu ittifaq heç bir siyasi məqsəd təqib etməyib [güdməyib], Qafqaziya millətləri və xüsusən ədavətdən mütəzərrir olan [zərər çəkən] erməni və türk millətləri arasında birləşmə və hüsni-müamələ [xoş rəftar] hüsuluna [hasil olmasına] çalışacaqdır. Bu iki millətin birləşməsi ətrafımızda qaynayan siyasi mübarizəyə hüsni-təsir [müsbət təsir] edərsə, “İttifaq”ın əsl məqsədinə xidmət zəhmətlərinə fəzlə [artıqlamasıyla] bir mükafat olar.

Unutmayalım, iki qonşu millət arasında birləşmə və müvafiqət günəşi nə qədər tez tülü edərsə [doğarsa], ədavət və etimadsızlıq zülmatı [qaranlıqları] o qədər tez rəf olar [aradan qaldırılar], vəhşi, mənasız və fəlakətli qara ləkə də üzərimizdən götürülər.

Qoy bu günəş tülü etsin, qoy uzun və ağır gecədən sonra gündüz olsun!

Müsəlman və erməni ziyalılarından bir heyət

**TÜRK ƏDƏBİYYAT VƏ LİSANI VƏ
TÜRK CƏRƏYANI-ƏFKARI
[TÜRK ƏDƏBİYYATI VƏ DİLİ, TÜRK FİKİR
CƏRƏYANLARI]**

(Ruşən Əşrəf və Ruşəni bəylərin konfransı)

(keçən nömrədən məbəd)

Bu bərdə Şinasi ilə bərabər mü-hərrirliyə başlamış atəşin qəbli Namiq Kamal, Şinasiyə böyük müavinətdə [yardımda] bulundu. Namiq Kamal, nəsr cəhətini islah etdi. Ədəbiyyatımıza və məmləkətimizə yeni gözəl bir tərzdə vətən duyğusunu gətirdi. Bu zamanda Osmanlı ədəbiyyatının incələşməsinə fransız ədəbiyyatı səbəb oldu. Oradan alınmış təsirat altında ədəbiyyatımızın içindəki əskiliyi atıb saf qəlblə, vicdanda vətən hissiyyatını daha eyi tərsimlə [ifadə etməklə] əhalinin qalın təbəqələrinə təsir edərək zehinlərdə bir inqilabi-fikriyyə [fikri inqilab] törətmək uğrunda Namiq Kamal teatro yazdı. “Vətən yaxud Silistrə” kimi təmsil meydana çıxartdı. Romanlar, qəzetə məqalələri yazdı. Namiq Kamalın nəsrdə yaptığı inqilabi Əbdülhaq Hamid bəy nəzmdə yaptı və bir çox yeniliklə bərabər trajedi deyilən teatro tərzini ədəbiyyatımıza girdirdi. Orada ümumi tarixə, əski yunan tarixinə və islam tarixinə aid mövzular yarandı. Fəqət əsl fikri bu çərçivələr içində öz milləti üçün dilədiyi oyanıqlığı, yeniləşmək ehtiyacını, vətən, hürriyyət, fədakarlığa məhəbbət kimi ülvi duyğuları oxuyan-

lara anlatmaq idi.

Görürsünüz ki, Şeyx Qalib dövründən sonra zəvala [yox olmağa] üz qoymuş Osmanlı ədəbiyyatı Sultan Əbdülməcid dövründən etibarən yenə birdən-birə parladi. Artıq Osmanlı türklərinin ədəbiyyatına Şərqdən fəzlə [çox] Qərb hakim olurdu. Şərqdən alınma kəlmələr Qərbdən alınma fikirləri söyləmək üçün istifadə edildi. Yeni ədəbiyyatımızın ilk dövrü fransızların Şatobrian, Viktor Hüqo, Lamartin, Müsse kimi romantik denən ədib və şairlərinin təsirindən doğma idi. Lakin yenə də dövrü-istibdad böylə ədib və şairlərin təsir və nüfuzunu qırmaqdan ötrü Namiqləri Rodos, Midilli kimi bir yerə sürdü. Əbdülhaq Hamidləri başqa ölkədə səfir etdi ki, onların vətən, millət nəğəmatı [nəğmələri] eşidilməsin. Halbuki fikir, hava kimidir. Heç bir ovuca sığmaz, hər tərəfə qayar [sürüşər; yayılır]. İstibdad, ziyalıları əzdicə fikir də bu basqıların altında yeniləşdi.

Görürsünüz ki, Qərb, mədəniyyəti və ədəbiyyatı ilə birlikdə Türkiyəyə bir axın edir. Hər ziyalıda Qərbə doğru getməyə meyil oyanır. Lisanı və nəzminin şəkli ilə əski olan Ziya Paşa da Namiq Kamalla, Əbdülhaq Hamidlə eyni fikirdə bulunur. Digər tərəfdən Əhməd Midhət əfəndi, hekayələri və romanları ilə xalq oxumağa isindirir. Rəcəizadə Əkrəm bəy Qərb ədəbiyyatının qüvvətini, yeni ədəbiyyatımızın mahiyyətini o zamanın Mülkiyyə məktəbində tədris edir. “Təlimi-ədə-

biyyat” isimli kitabı ilə o vaxtın cavanlarına əsər [təsir] edir. Fransız dilindən türkcə kitablar tərcümə olunmağa başlayır. Axır türklər ruhlarının istəyini dəyişdirməyə savaşırlar.

Fəqət bu yeni cərəyanın ziddinə bir cərəyan daha oyanır. Həyatda da, ədəbiyyatda da həməvəqt [həmişə] yenilik-əskilik davaları olubdur. Öylə deyimli? İştə Müəllim Naci kimi qüvvətli qələm sahibi bir şair ətrafına bəzi tərəfdarlarını alır, Nəfilərdən, Nədimlərdən, Nabilərdən qalma köhnə şeirimizi yeniləşdirmək, o qəlibləri hizf etmək istəyir. Təbii, bu işi başarmayır. Yalnız Əbdülhaq Hamidin əlində yeniləşməklə bərabər azacıq pozulan dili xoş bir siyaqa [tərzə; üsluba] götürür. Bu etibarla Tofiq Fikrət kimi, Cənab kimi kəndindən sonra yetişəcək şairlərimizə də əsər [təsir] edir. Fəqət Müəllim Naci bu barədə coşqun bir nəhrin ortasına birikmiş kiçik bir ada kimidir. Sel daha qüvvətlə gələndə onu basıb keçər. Nə ki, qüvvətli Qərb cərəyanı onu aşdı getdi, gəldi Fikrətlərin, Xalid Ziyaların, Cənabların əlinə. Bu cavanların hamısı firəngcə oxuyurlar, yazırlar. Fransız siyaqını [tərzini] lap bəyənlirdi. Tofiq Fikrət Sultanı məktəbində oxumuş, Xalid Ziya İzmirin Mxitarist erməni məktəbində oxumuş, Cənab Şəhabəddin Tibbiyəni bitirəndən sonra Parisə getmişdi. Əlbəttə ki, bunların düşüncəsində, təsvirində Qərb qoxusu olacaqdı. Bunlar Fransa ədəbiyyatını qabaq gələnlərdən artıq bilirlərdi. Bunların əlində

türk ədəbiyyatının ifadəsi, rəvişi [tərzi; üsulu] həman-həman yəqin firəng ədəbiyyatına oxşardı.

Nəmiq Kamalla Əbdülhaq Hamid dövründə nəsrimiz də əsarətdən qurtuldu. Onlar, yuxarıda da dedik, fransız romantizm məktəbinə sarpmışlardı. Halbuki o vaxtlarda Avropada belə bu moda köhnələşirdi, yaxud köhnələşmişdi. Bu dediyim dövr Rusiyada Qoqolların, Turgenyevlərin, Dostoyevskilərin; Fransada Balzakların, Floberlərin, hətta onlardan sonra Mopassanların, Zolaların, Anatol Fransların, Pol Burjelərin; İngiltərədə Dikenslərin yazı yazdıqları dövrüdü. Yəni romantizm köhnə qalıb realizmə, naturalizmə başlanan dövrüdü. İştə Tofiq Fikrət, Xalid Ziya nəslilə bunlara peyrov oldu [onların ardınca getdi]. Bizdə də yeni cərəyan açıldı. Bu yeni yetişmələr əvvəla Rəcəzadə Əkrəm bəyin rəyasəti altında “Sərvəti-fünun” məcmuəsində toplandı. Yavaş yavaş ilərilədilər.

Əkrəm bəy yerini Tofiq Fikrətə verdi. “Ədəbiyyati-cədidə yaxud Sərvəti-Fünun ədəbiyyatı” dediyimiz dövr kəndini aləmə tanıtdırdı. Tofiq Fikrətin hər şeiri məmləkətin ziyalıları üstündə sarsıcı, yeni günləri, yeni üfüqləri göstərici bir əxlaqi təsir oyandırır. Deyilə bilər ki, Fikrətin nəzmi köhnə qəliblərlə bərabər Şərqi köhnə fikir və tələqqilərini də kökündən söküb atdı. Bu barədə Fikrət ən böyük mürşüdümüzdü. Məmləkətin cavanları üstündə bir nümunə təsirini haiz

oldu [təsirinə malik oldu]. Tolstoy nə cür həyatı ilə, əsəri ilə Rusiyada həqiqət adamı tanınmışsa, Fikrət də Türkiyədə öylə oldu. Qələmi ilə və sözü ilə kö-tülüyə qarşı dava açdı. Bundan ötrü Namiq Kamaldan sonra ziyalı gənclər arasında ən qüvvətli bir mürşüd təsirini Tofiq Fikrət buraxdı. “Rübabi-şikəstə”də, “Xəluqun dəftəri”ndə öylə parçalar var ki, yer üzündə türklər dur-duqca hər vaxt artıq bir ləzzətlə oxu-nacaqdır. Xalid Ziya da nəsr barəsində çalışdı. Yeni-yeni romanlar, kiçik heka-yələr yazdı. Ona gələne qədər roman-çılıq çox irəli getməmişdi. Sami Pa-şazadə Səzai bəy bir qaç kiçik hekayə ilə bir də roman yazmışdı, fəqət əsl yeni romançılığın babası Xalid Ziyadır. Təsviri də çox xoşdur. Uca bir sənət-kardır. Cənab Şəhabəddin də nəsrə qəribə bir yenilik verdi. Təsvirimizi artıq mərtəbə irəli götürdü. Bu üç böyük ustadın Məhməd Rauf kimi, Əhməd Hikmət kimi, Faiq Ali, Hüseyn Sirət, Hüseyn Cahid kimi bir neçə yoldaşları da vardı ki, Hüseyn Cahid dilin sadəliyə doğru getməsi barəsində köhnələrə qarşı dava açmışdı. Əhməd Hikmət də milliləşmək dilə-yirdi. Bununla bərabər bu böyük us-tadların dilimizə, millətimizə gətir-dikləri yeniliklər, yüksəkliklər qüsursuz deyildi. Əvvəlincisi, dilləri yeni olmaqla bərabər çətindi. Cümlələr uzundu. Ərəbi, fərisi ləfzlər lap artıqdı. Təta-beyi-izafat [ardıcıl izafətlər] var idi. Sanki bizim qələm sahiblərimiz üç dildə vəzirlərdi. Dillərində fransız bav-

rağı kimi üç rəng vardı. Böylə bir dil təbii millətin ruhuna eyicə enəmmədi. Yüksək təbəqənin ziyalıları bunlardan zövq aldılar, faydalandılar və lakin ümum bir şey duyammadı. Sonra da yazılarının ruhunda olsun, şəkliində olsun Qərbi çox təqlid etdilər. Xalid Ziya bəyin romanları realist tərzdə yazılmışdı, fəqət içindəki tiplər məm-ləkətdə yoxdu, Xalid Ziya bəyin qa-fasından çıxırdı.

Demək, əvvəlcə necə Şərq təsirləri altında türk ruhu kəndiliyini itirməyə başladıysa, bu səfər də Qərbin təsiri altında qalırdı.

Əsl türk qövmünə məxsus ədə-biyyat saz şairlərində, təkyə mərsiyə-çilərində qalmışdı. Ona kimsənin baxdığı yox idi. Halbuki bir millətin ədəbiyyatı o millətin ruhuna hansı vaxtda uyar? O vaxtda uyar ki, o mil-lətin özündən götürülmüş ola. Fransız ədəbiyyatının fransızlar üstündə, rus ədəbiyyatının ruslar üstündə çox tə-sirləri olar. Çün dilləri ilə, duyğuları ilə birlikdə o millətin özündən alınmışdır. Ona görə düzəlmişdir. Bu barədə türk ədəbiyyatı geri qalmışdı. Çün türk, öz ruhunu tanıyıb ona görə çalışması yer-də, özünə özgə ruhları aparmağa savaşırdı.

Məşrutə zamanı gəlməklə bü-tün vətən milliləşdiyi sırada Osmanlı ədəbiyyatında da dəyişiklik istəkləri bəliirdi [özünü göstərdi]. Çün ədəbiyyat həyatın əksidir. İctimai hərəkətlərə görə ədəbiyyat da cərəyan dəyişdirir. Bu indiki əsr isə millivvət əsridir. Bun-

dan ötrü bizim ədəbiyyatımızda da milliyyət hərəkatları başlandı. Bunun ilk mücahidlərindən biri də həpinizin pək sevdiyi, şeirlərini əzbər etdiyi Məhməd Əmin bəydir ki, yunan müharibəsi dövründə

Bən bir türkəm, dinim, cinsim uludur
Sinəm, özüm atəş ilə doludur

beyti ilə başlayan şərqi yazmış, sadə türk dili ilə türk ruhuna oxşar şeirlər və şərqlər meydana gətirmişdi. İlk zamanlarda bu yeni şairi ən çox filosof Rza Tofiq bəy anlamışdı, onu təşviq etmişdi. Zətən özü də lap qəribə təkyə nəfəsləri, divanlar, qoşmalar yazardı ki, bu barədə artıq bir sənətkarımızdır. Bu iki kişinin başladığı yolda məşrutiyətdən sonra yolçular çoxaldı. Əvvəldən Əhməd Hikmət, Hüseyin Cahid bu yollardan istərlərdi. Bu səfər də son zamanların ən yüksək romançısı Xalidə Ədib xanım türkçü oldu. Bu türkçülük barəsində vətəndaşlarınızdan Ağaoğlu Əhməd bəylə Hüseyinzadə Əli bəyin, sonra şimal türklərindən Akçuraoğlu Yusif bəyin yaxşı köməkləri olmuşdu, fəqət bu kişilərin köməkləri ədəbiyyatdan artıq fikir və ictimaiyyət [sosiologiya] barəsində olubdu.

(bitmədi)

TÜRKİYƏDƏ

İzzət Paşa və erməni mürəxxəsləri [nümayəndələri]

“J. D.” qəzetəsinin xəbər verdiyinə görə, təşrinə-əvvəlin [oktyabrın] 2-sində

sədrəzəm İzzət paşa həzrətləri Ermənistan sülh mürəxxəslərini (Aqaronyan, Xatisov və Papacanovu) hüzurlarına qəbul buyurmuşlardır.

Erməni mürəxxəsləri Qarabağa türk qoşunu göndərilməsinə xitam verilməsini, Gümrü-Culfa dəmiryolunun təxliyəsi və bir çox sair məsələlərin haqqında sədrəzəm həzrətlərinə şifahi bir nota təqdim etmişlərdir. İzzət paşa vəd etmişdir ki, Qarabağa əsgər göndərilməsi haqqındakı əmrin ləğvi barəsində teleqrafən [teleqraf vasitəsi ilə] binagüzarlıq edər [sərəncam verəcək]. Yerdə qalan mühüm məsələlər haqqında isə ancaq tanış olub müfəssələn müzakirə etdikdən sonra cavab verəcəyini vəd etmişlərdir.

“J. D.” qəzetəsinin Qarabağ haqqında İzzət Paşanın binagüzarlığı cəhəti uydurma olsa gərəkdir. Zira Qarabağ məsələsi Azərbaycan qoşunları ilə həll və fəsl edilmişdir [həll edilərək başa çatdırılmışdır] və Qarabağ Azərbaycan Hökuməti daxilində olub İzzət paşaya bir cəhəti-təəllüqü [bağlı bir tərəfi] yoxdur. Bu kimi qəzetə xəbərlərini idarə tərəfindən bəzən təkzib və ya təshih etməyərək yazdığımız kimi, oxuyucularımız o qəzetələrin mənqulatını [xəbərlərini] haqiqət zənn edirlər.

Qarabağ məsələsinin həlli üçün sülh heyəti gəldiyi barəsində dünkü qəzetəmizdə verdiyimiz xəbəri Tiflisdə müntəşir “Slovo” qəzetəsindən iqtibas etmişdik.)

(idarədən)

Türkiyədə ermənilər

Sabiq Maliyyə Komissionunun sədri Voskan Martikyana İzzət paşa kabinəsində nazirlik verilmişdir. Bu surətlə Türkiyə kabinəsində bir erməni naziri olur.

ERMƏNİ-GÜRCÜ İXTİLAFI

27 təşrini-əvvəldə [oktyabrda] Sainindən Hərbiyyə nazirinə, surəti Ərkani-hərb naçalnikinə [Baş Qərgah rəisinə].

Təşrini-əvvəlin 26-sında bənim əmrim mövcibincə [əsasında] Korinci qarşısındakı qabaq sipərlərimizin cənab və arxasında yerləşmiş quldurlar üzərinə 4 nömrəli zirehli trendən atəş açılmışdır. Qaraqol dəstələri pərakəndə edilmişdir. Pişdarlarımıza [ön qüvvələrimizə] Korinc köyünə yürümək əmri verilmişdir. İşbu atışmada bizim köprüdən 118 çağrım məsafədə rotmistr Şanidzenin süvari qitəsi qarşısındakı dəstəmiz iştirak etmişdir. Zirehli qatar topçusu Corbanadze, süvari Qurcamani yaralanmışdır. Səhər saat 7.30 dəqiqə atışma dayandırılmış. Bir çox səbəblərdən məlum olduğu üzrə erməni heyətinin bir hissəsi Dro qoşununun qərgahı Qarakilsəyə getmişdir. Dronun xəstəliyindən naşi [xəstəliyi səbəbindən] köprüdən 118 çağrım məsafədəki bitərəf məntəqəyə Ermənistan xidmətindəki miralay [polkovnik] Korolkov gəlmişdir.

Bunun məlumatına görə, Korinc-

dən dəmiryolu xəttinə kimi duran qoşuna o özü komanda edirmiş. Polkovnik, Dro tərəfindən təşrini-əvvəl 26-sından Korinci təslimi haqqında çəkilmiş bir təcili teleqram göstərdi. Bununla gürcü komandanlığını xəbərdar etməli imiş. Bundan naşi dava hərəkətini qət edib Korinci və Tsater köylərini on beşər əsgər, birər zabit ilə işğal etmək əmrini verdim. Dəstəmin başqa hissələri Sainin ətrafında durmalıdır. Erməni qoşunlarının nəyəyə getməsi məlum deyildir, fəqət Drodan şəxsən bilməyə çalışacağıam.

Süvari Kordzayın və zirehli tren xidmətçilərinin şücaətlərini pişnihad [qeyd] etməyi vəzifəm ədd [hesab] edirəm.

General Tsulukidze

Kaçaznuninin teleqramı

İrəvandan Tiflisə. Nömrə 32, təşrini-əvvəlin [oktyabrın] 26-sında saat 18.30 dəqiqə. Hərbiyyə və Xariciyyə nazirlərinə.

Təşrini-əvvəlin 25-i saat 18.23 dəqiqədə İrəvanda alınmış radioteleqramınıza cavabən. Bizim qoşunlarımıza təcili əmr verilmişdir ki, türklər tərəfindən təxliyə edilmiş yerləri işğal etsinlər. Əmr təkrar edilmişdir. Xüsusi surətdə əmr verilmişdir ki, Tsater ilə Korinc köylərini təxliyə etsinlər. İşbu köylər səhvən işğal edilmiş imiş. Öz tərəfinizdən Gürcüstan qoşunlarını həyəcana gətirəcək iqdamatın [addımların] qət olunması [qarşısının alınması]

barəsində fərman veriniz. Sərhəd məsələsini sülhcuyana [sülh yoluyla] bir surətdə həll etməkdən ötrü erməni-gürcü konfransı dəvət etməlidir [çağırılmalıdır].

VƏSIQƏ MƏSƏLƏSİ

Paytaxtımız qəhrəman ordumuz tərəfindən fəth edildikdən sonra icazəsiz şəhərə daxil olmaq və ya kənara çıxmaq Hökumət tərəfindən yasaq edilmişdir. Çünki Bakı hər nə qədər fəth edilmişsə də, düşmənlərimizlə olan müharibə hələ bitməmişdir. Bakıdan qaçan düşmənlərimizin bir hissəsi Ənzəliyə, digər bir hissəsi Tazəşəhərə (Krasnovodsk), mühüm bir qismi də Petrovska pənahlaşıb müharibəni davam etdirmək fikrindədirlər.

Binaileyh [ona görə] Bakı ətrafı müharibə meydanı ədd [hesab] edildiyindən, Bakıya gəlib-gedənlər haqqında onların şəxsiyyətləri və nə üçün gəlib-getməkləri barəsində lazım gələn təhqiqat yapılması təbiidir. Budur ki, Bakıdan xaric olmaq istəyənlər məhəlli [yerli] hökumətdən vəsiqə almalıdırlar. Bizim bu sətirləri yazmaqdan da məqsədimiz şu vəsiqələrin necə bir müşkülətlə ələ gəlməsidir. Böylə ki, Bakıdan kənara çıxmaq istəyən bir şəxs, əvvəl lazım gəlir ki, ev komitələri tərəfindən öz şəxsiyyəti haqqında bir şəhadətnamə alsın. Ev komitələri idarələri müntəzəmən hər

gün açıq və işə məşğul olmadığından böylə bir şəhadətnamə almaq üçün iki-üç gün vaxt sərf etmək lazım gəlir. Həman şəhadətnaməni aldıqdan sonra onun üzü ilə polis uçaştokundan ayrıca bir vəsiqə almalıdır. Polis uçaştoklarında bu iş üçün xüsusi bir məmur təyin edilmədiyindən, gedəcək müsafir bunda da bir-iki, bəlkə üç gün vaxtını itirməlidir. İş böyləliklə bitmiş olmayır. Həman vəsiqəni şiməndifər mövqifində [dəmiryol stansiyasında] vəsiqə komandanına təqdim edib imza etdirməlidir ki, onun üzü ilə bilet ala bilsin. Müşkülətin də ən böyüyü buradadır. Belə ki, Bakının ona qədər müxtəlif uçaştoklarından verilən vəsiqələri mövqifdə yalnız bir nəfər nəzərdən keçirib imza etməlidir. Müsafir çox olduğundan bu iş üçün təyin edilən məmur şiməndifər yola azim olanadək [yola düşənədək] imza edəmməyir. Müsafirərin əksəri gedə bilməyib vəsiqələri yerdə qalırlar. Deyirlər yarın gəliniz... Şimdi zavallı müsafirələr nə yapsınlar? Şəhərdə mənzilini boşaltmış, fayton və araba olmadığından hamil olduğu [apardığı] əşyasını hammal vasitəsilə piyada olaraq mövqifə daşıtdırmış. Təkrar 50-60 manat xərc edib şəhərə qayıtmaq məcburiyyətində qalır. Mütəəssifanə [təəssüf ki], əksər övqat [çox vaxt] vağzaldan şəhərə övdət etdikdə [qayıtdıqda] müsafir öz mənzilinin bir qeyrisinə kirayə verildiyini görərək, küçələrdə avarə və sərgərdan qalmağa məcbur olur. Bəzən gedəcək müsafir yanında arvad-

uşaq və çoluq-çocuq olduğundan böyük bir zəhmət və məşəqqətlə mövqifə qədər gedərək, vəsiqəsini imza etdirə bilmədiyindən nə yapaçağını belə şaşırır. Mən böylələrini bilirəm üç və dörd gün mövqifdə vəsiqəsini imza etdirə bilməmişdir. Şəhərdən mövqifə, mövqifdən şəhərə daşınmaqdan hamil olduğu [apardığı] parasını bitirmişdir. Böylələri var ki, həftələrlə lazım gələn vəsiqəni əldə edə bilməyir. Acizləri vəsiqə dərdindən küçələrdə sərgərdan qalan müsafirlərin yalvarmasını dinləyib, onların çəkdikləri zəhməti qəzetə vasitəsilə möhtərəm Hökumətimizin nəzərinə gətirərək ümid edirəm ki, vəsiqə məsələsini məmurların ədədini artırmaqla və ya başqa bir tövr ilə yüngülləşdirmək üçün bir təşəbbüs edilər.

Oruc

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Təshih [düzəliş]

Dünkü “Türk duyğuları” namındaki şeirdə bəzi xətalər olduğundan bərvəchi-ati [aşağıdakı kimi] təshih olunur: Sərlövhdəki “böyük yol” “böyük yük”; şeirin otuz ikinci sətirdəki “kəlləsin” “kəlləsini”; qırx beşinci sətirdəki “yol” kəlməsi “yük”, qırx altıncı sətirdəki “yol” kəlməsi də “yük” oxunmalıdır.

* 29 təşrinə-əvvəldə [oktyabrda] Maarif naziri Yusifbəyov və İlaşə naziri Rəfiyev, Gəncədən Bakıya qayıtmışlar.

* Bakı valisi Məhəmməd Fəthi bəy bu məzmununda bir əmr vermişdir: *“Bana gələn kağızlardan anlaşılır ki, pristavlar və bəzi polis məmurları icazəsiz sahibsiz evləri açıb, hətta əşyasını da özləri üçün götürürlər. Bununla əmr edirəm ki, bəndən icazə almamış bir ev açılmamalıdır.”*

* Hökumət tərəfindən Maarif nazirinə Bakı 2-nci ünəs [qızlar] gimnaziyası təmiri üçün 10 min və Müqəddəs Nina ünəs məktəbindən ötrü 8809 rublə 85 qəpik pul buraxılmışdır. Bakı, Gəncə və Şəki ünəs Müqəddəs Nina məktəblərinin islah edilməsi məsələsi Maarif Nəzarəti tərəfindən ümum məktəblərin islahı və bunların heyəti-müəllimini [müəllim heyəti] xüsusunda Hökumətə məruzə verənədək təxirə salınmışdır.

* 29 təşrinə-əvvəldə [oktyabrda] Maliyyə, Sənaye [Sənaye] və Ticarət və Türlük-Məabir [Nəqliyyat-Rabitə] nazirləri ilə Neft Mədənciləri İttifaqı müəxəslərinin [nümayəndələrinin] müşavirəsi vaqə olmuşdur. Maliyyə Nəzarəti mədənlərin milliləşdirildiyi zamanın mədəncilər öhdələrində olan borcun Hökumətə nə vaxt veriləcəyini sormuşdur. Mədəncilər bu pulla bütünlüklə fəhlələrə məvacib verilməsini göstərərək, neft ehtiyatına vergi tərifi [yolu] ilə çıxmasını rica etmişlər. Mədəncilərin veksəl tərifi ilə veriləcək məbləğlər ədasının [ödənişinin] təxirə

salınması (moratorium) haqqındakı istidası [xahişi] dövlət tərəfindən qəbul edilmişdir. Bu şərtlə ki, veksellər fəhlələrə məvacib və mədənlərə mal almaqla mərbut [şərtləndirilmiş] olsun. Türlük və Məabir naziri demişdir ki, neft yolu hazır olub, neft aparmağa 1500 vaqon vardır.

* Ərazi İdarəsi, Şəhər İdarəsinə müraciət edib, bu yaxında Bakıya köçürüləcək sənaye məktəbindən ötrü şəhər məktəblərinin birisini təxliyə etməsini istəmişdir. Bu məktəbdən ötrü 20 dərs otağı (hər otaqda 50 nəfər olmaqla) və 14 otaq dəxi heyət [əyani vəsait] laboratoriyasından ötrü, kimya və qeyri əcxaxanalardan ötrü lazımdır. Məktəbin həyəti də qış zamanı mütəəllimlərə [şagirdlərə] təcrübə göstərməsinə imkan verməlidir. Gələcəkdə imkan olarsa, axsamları bu məktəbdə ziraət darülfünunları [kənd təsərrüfatı ali məktəbləri] məramnaməsi [proqramı] ilə ziraət və sənaye kursları açılacaqdır.

* * *

Qafqaz Müsəlman Ordusu Komandanı tərəfindən 28 eylül [sentyabr] tarixli verilmiş əmr mövcubincə [əmrə uyğun olaraq], eylül ayında evlərdən qarət və yəğma etməkdə müttəhim edilib də aşağıda adı yazılan əşxas [şəxslər] hərə min manat cərimələnmişlərdir: 1) Xızırnəbi Ramazan oğlu, 2) Anisim Vasilyev, 3) Cəmaləddin Növlütov, 4) Məmməd İsmayıl oğlu,

5) Stepan Dmitriyev, 6) Afanasi Abramov, 7) Yaqafar Şaydullin, 8) Sabir Əbdülvahidov, 9) Həsən Haqverdiyev.

Bunların evində təftiş icra edildikdə, bir çox qarət mal tapılmışdır. Bunlar həpsi təqsirlərini boyunlarına almışlar.

Divani-hərb məhkəməsində [hərbi məhkəmədə]

Srağagün saat 10-da divani-hərb məhkəməsində Əlirza bəyin təhti-sədarətilə [sədrliyi ilə] Malafey Saqatəlidze və natarius müavini Arjanixanın işinə baxılırdı. Bu işin nə olduğunu oxucularımız bilsin gərək. Keçmiş iclasda müqəssirlər və Babayev xanım dindirilmişdilər sə də, Babayev xanım şahid göstərib Anna Babayevin və Tamara Babayevin və paraqçı Fətulla Nəsirovun dəxi cavablarını istəyib işi təxirə saldımışdı. Bu iclasda şahidlər hazır idilər. Ev sahibinin qızı Anna deyir ki, Malafey Saqatəlidze onu və anasını beytül-xəlaya [ayaqyoluna] salıb qarını üzərlərinə qapadıqdan sonra demiş ki, hamı ermənilərin kişilərini öldürüb, qadınları isə şiddətli cəzalarla cəzalanacaqlar. Sonra gəlib bunların anasını aparar. Xanımlar isə yenə orada qalarlar. Anaları qayıtdıqda onun sifəti təgyir tapmış [dəyişmiş] və gözləri də yaşarmış imiş. Qızları “Nə olmuş?” deyə sual etdikdə Babayev xanım cavab vermiş ki, bir şey yox, lakin o bu gündən hamı əmlakından məhrum olur. Tamara, bacısı

dediyi sözləri təkrar edir. Sədr “Neçə gün qapalı qaldınız?” sorduqda, onlar üç gün bağlı qapı dalında qaldıqlarını söylərlər. Analarını isə Bakı türklər tərəfindən alınandan bir gün sonra aparmışdılar.

Fətulla Nəsirov Bakıda olmadığından bu işdən xəbərsiz olduğunu izhar edir. Müqəssir Saqatelidze deyir ki, Babayev xanım ailəsi ilə bərabər Bakı hadisələrindən qurtarıb Kislovodskaya getməsi üçün Saqatelidzeyə 100 min manat verəcəyini öhdəsinə götürüb, mülk satışı kağızı ilə təmin etmişdir. Müqəssir bir çox şahidlərin sorulmasını rica edir. O, doktor Rabinoviçi, onun arvadını, qulluqçularını, doktor Varşavskini, əkkas [fotoqraf] Litvinovu, diş həkimi İrməsi və qeyrilərini şahid göstərir. Bundan əlavə müqəssir öz döyüldüyünü və bunun nəticəsində özünü müqəssir bilmədiyini isbat üçün doktor Topuridzenin dəxi şəhadətini istəyir.

Məhkəmə sədri müqəssirin göstərdiyi şahidlərin çağırılması üçün işi təşrinə-saninin [noyabrın] 2-sinə kimi təxirə salır.

* Mariinski ünas [qızlar] gimnaziyasının və Svyataya Nina ünas məktəbinin əlifba şöbəsinə ibtidai “mladşi, starşi” və birinci siniflərinə mütəəllimələr [qız şagirdlər] qəbul olunur. Qızlarını məktəbə vermək istəyənlər fəvqəlzikr [yuxarıda adı çəkilən] məktəblərin dəftərxanalarına müraciət edə bilərlər.

LƏNKƏRANDAN

(xüsusi müxbirimizdən)

Mərkəzi Kaspi donanması nümayəndələri xristian əhaliyə təklif etmişdir ki, Sara cəzirəsinə [adasına] köçsünlər. Bir çox xristianlar, xüsusən balıqçılar işbu adaya köçmüşlər. Burada kişilər hərbi işlərdən fariğ [azad] olduqdan sonra balıqçılıq edirlər.

Sara, hal-hazırda hərbi bir qərar-gah şəklini almışdır. Orada təyyarəçilik və başqa məktəblər açılmışdır. Əsgər və balıqçı balaları bu məktəblərdə oxuyurlar.

Sara adası bir çağrım tuli [uzununa], bir çağrımdan ziyadə ərzi [eninə] bir cəzirədir. Ən salim [məhkəm] bir limana malikdir ki, şimal “xəzri” yelindən məhfuzdur [qorunmuşdur] və mindən fəzlə [artıq] vapora [gəmiyə] istinadgah ola bilər. Burada şirin su quyuları mövcuddurlar. Adanın qərbi cəhəti qamışlıqdır, şərq cəhəti isə açıq olduğundan balıqçılıq üçün pək əverişlidir. Münbit torpağa malik olduğundan rəncbərlik, bostançılıq, üzümçülük və çovdarlıq mümkündür. Sürüdən ötrü qış fəslində nəbatat tapılır. Lənkəran, Türk Ordusu tərəfindən işğal edilsə də, burada Şura Hökuməti rahat qala biləcəkdir. Burada külliyyətli surətdə taxıl və başqa məkulat [ərzaq] hazırlanmışdır. Taxıldan ötrü böyük anbarlar hazırlanmışdır. Dəyirmanlar qayrılmış və dəmiryolu çəkilmişdir.

XARİCİ XƏBƏRLƏR

Rusiyada

Təşrini-əvvəl in [oktyabrın] 25-indən xəbər verilir ki, ... ordusu inqilabçı hər b divanının qərardanına görə səfərbərlik halına gətirilmiş, kiçik zabitlər arasında üsyan çıxarmaqda ittiham edilən 20 adam qurşuna düzölmüşdür.

Gürcüstanda

* Gürcüstanda bulunan alman əsgərlərinin yarısının Gürcüstanda qalması təhti-qərara alınmışdır. Ümid var ki, yerdə qalanı da vapore buraxılanadək onların da qalmaları barəsində binagüzarlıq edilər [sərəncam verilər].

* İsveç və Norveç dövlətlərində Gürcüstanın diplomasi nümayəndəliyinə Mixail Sereteli təyin edilmiş, Stokholma varid olmuşdur [gedib çatmışdır].

* İsveçrədə diplomasi nümayəndəliyə Mixail Sumbataşvili təyin edilmiş və Bernə varid olmuşdur [gedib çatmışdır].

* Bu günlərdə naməlum əşxas [şəxslər] tərəfindən oğurlanıb 2 milyon manat pul istənilmiş olan Adilxanov sağ-salamat buraxılmışdır. Təfsilatı hələ məlum deyildir.

Ermənistanda

Qəzetələrdə xəbər verilmişdir ki, Ermənistanda yeni əsgərlər silah altına çağırılmışlardır. Bu münasibətlə,

Gürcüstan Xariciyyə Nəzarəti, Ermənistan nümayəndəsi Camalyana müraciətlə, bu xəbərin dürüst olub-olmaması barəsində istizah [izahat] istəmişdir.

Şimali Qafqaziyada

“Orizon” qəzetəsi xəbər verir ki, Şimali Qafqaziyada bolşeviklər əlində olan yerlərdə bolşeviklər daşnaxsaqanları həbs edirlər. Bunlara deyirlər ki, nə vaxt Şaumyan azad edilsə, onları da azad edəcəklərdir.

Finlandada

Stokholmdan xəbər verilir ki, Finlandanın Amerika nümayəndəsi İq-natiusun bəyanatına nəzərən Amerika Hökuməti Finlanda istiqlalini təsdiqdən imtina ilə bəyan etmişdir ki, nə qədər ki Finlandada alman qoşunları yerləşdirilir, Amerika Finlandaya taxıl buraxmayacaqdır.

Lehista [Polşada]

Lehista yəhudi milli nümayəndəliyi təşkil etmək üçün Varşavada bir yəhudi cəmiyyəti təsis olunmuşdur. Lehistan Hökuməti, məzkur [adı çəkilən] cəmiyyətə əza [üzv] intixabının [seçilməsinin] ləğvi uğrunda bəzi tədbirlər görmüşdür. Bu münasibətlə yəhudilər miyanında [arasında] böyük həyəcan var. Buna baxmayaraq Lehistan Hökuməti təkid etmişdir ki, Lehistana ixlas [sadiq] olan və Rusiya dövründə qüruni-vüsta [orta əsrlər; orta əsrlərdən qalma] seçki üsuli ilə in-

tixab edilmiş bir neçə böyük tacirdən ibarət yəhudi cəmiyyət[i] idarəsi təyin olunmuş intixabatı [seçkiləri] ləğv etsin. Lehistanda yəhudi əfkari-ümmiyyəsi [ictimai fikri] bu hərəkəti, şəraiti-hazireyi-siyasiyyədə [hazırkı siyasi şəraitdə] yəhudi millətinin mənafeini nümayiş etdirəcək olan qanuni yəhudi nümayəndəliyinə hökumət tərəfindən bir mümaniət [maneçilik] kimi tələqqi edir [qiymətləndirir]. Lehlərin böylə hərəkəti müqabilinə Varşavada böyük protesto nümayişləri qurulmuşdur.

ELAN

Mənzil Müfəttişliyinə iki nəfər türkce qonuşan bakılı və yaxud Bakı şəhərinə bələd məmur lazımdır.

Ünvan: Mariinski caddədə, nömrə 6.
711 6-2

Dün zəvaldan [günəş batdıqdan; axşam olduqdan] sonra 11 yaşında ağ qısaq (madyan) Ermənikəndindən Nikolayevski caddəsinə doğru gəlməkdə ikən, bir nəfər tərəfindən tutulub götürülmüşdür. Bu qısaqı firqə qərargahında Camal əfəndiyə təslim edənələrə və ya nəradə olduğunu xəbər verənlərə beş yüz manat mükafatınəqdiiyyə [nəğd pul mükafatı] əta ediləcəyi elan olunur.

231 3-2

Fransız uşaq bağçasına 4 yaşından 10 yaşına kimi çocuqlar tamam pansiona qəbul edilib rusca və fransızca təcrübə verilir. Ünvan: Mariinski caddədə nömrə 18.

224

Türk dilində ərizə yazdırmaq xahişində olanlar hər gün axşam saat 4-dən 6-ya qədər Starı poçtovı küçədə Rzayevin 57 nömrəli mənzilinə müraciət edə bilərlər. Ərizələr artıq savada malik olan şəxs tərəfindən yazılır.

Mama K. Şerman

Qəbul edir: mamalıq, ovmaq (masaj) və iynə vurmaq işləri. Həmçinin xəstələrə qulluq etmək işində də təcrübəsi vardır. Ünvanı: Kolyubakinski küçədə Parapetin qabağında Dildarovun 26 nömrəli evində, 2-ci mərtəbə.

Diş müalicəxanası

S.M. İtkinin süni diş laboratoriyası

Dişlərin ağrısız çəkilməsi. Təzə üsulla farfor və qızıl dişlər qondarılması. Dişlərini qayıtdırmaq və diş qoydurmaq xahişində olanlar səhər saat 9-dan birə və 4-dən 6-ya qədər qəbul olunurlar.

Ünvan: Bolşoy Marskoy küçədə 37 nömrəli ev, telefon 06-25.

208 25-11

Müsəlman diş təbibəsi Ayna xanım

Malakan bağının qarşısında Zeylidsonun kabinəsində hər gün xəstə qəbul və hər növ diş emal və tədavi [müalicə] edir. Zabitan və əfradın [zabitlərin və əsgərlərin] dişləri əhvən şəraitlə [münasib şərtlərlə] tədavi və emal edilir.

213 12-9

Həkim S. L. Şklovskaya

Mamalıq və daxili ünəs əmrəzini [qadın xəstəliklərini] qəbul edir. Naxoşlar qəbul olunur: səhər saat 9-dan birə və 5-dən 7-yə qədər. Ünvan: Aziatski küçədə nömrə 153, Bolşoy Marskoy və Krasnovodski küçələrin arasında. Telefon: 50-67.

209 12-6

Diş həkimi Melçarski

Torqovaya soqaqda Muxtarovun xanəsində nömrə 15. Dişlərə tədavi edir, doldurur, ağrısız ixrac edir. Gözəl altun və sari dişlər emal edir. Xəstələri qəbul edir: sübh saat 9-2-yədək.

210 12-5

Arvad diş həkimi Z. A. Şexter xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qarma və hər növ qayırma dişlər. Dişin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnlər üçün iş tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir.

Qəbul olunur 9-dan 2-yə və axşam 4-dən 7-yə kimi. Vorontsovski küçə, 14 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

215 25-6

Arvad diş həkimi Moiseyeva-Levin

Olqinski caddədə ev nömrə 5, 3-üncü mərtəbə, sağda. Telefon nömrə 06-23.

Dişlərə müalicə edir, çıxarır. Kauçuk və qızıl üzərində sabiq Berlin şəhər müalicəxanasının müdiri nəzarəti altında süni dişlər qayırılır.

Qəbul edir: səhər saat 9-dan 1-ə kimi; axşam saat 5-dən 8-ə kimi.

216 25-6

Müdirilər:

Ceyhun bəy Hacıbəyli

Şəfi bəy Rüstəmbəyli

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Elan

səh. 1. “Əstər cizgisi”: heyvanların belində, qalan yerlərin tük örtüyündən daha açıq rəngdə tüklərdən əmələ gələn, boyundan quyruğa doğru uzanan xəttə deyilir.

Azərbaycan Cümhuriyyəti

Maarif nazirindən

səh. 2. “28 təşrinə-əvvəl 1334”: Burada il, rumi tarixlə göstərilmişdir. Miladi tarixlə 28 oktyabr 1918-ci ilə uyğundur.

Reminqton: XIX əsrin axırlarından etibarən Amerikada kütləvi şəkildə istehsal edilməyə başlanan yazı maşını əhali arasında “reminqton” adıyla məşhurlaşmışdı.

Ziraət Nəzarətində

səh. 2. “27 təşrinə-əvvəl 1334”: Burada il, rumi tarixlə göstərilmişdir. Miladi tarixlə 27 oktyabr 1918-ci ilə uyğundur.

Quba yolunda talan edilmiş bakılıların nəzəri-dqqətinə

səh. 3. “binbaşı Xan Xoyski”: Əmir xan Xoyski nəzərdə tutulur.

Böyük fəlakət içində

səh. 3. “Qəzetəməizin keçən nömrəsində Lahıcdan yazılmış bir müxabirə dərc edilmişdir”: “Azərbaycan” qəzetinin 30 oktyabr 1918-ci il tarixli 26-cı nömrəsində Həbib Ələkbərzadə imzası ilə dərc edilən “Köylərimizin halı” adlı yazı nəzərdə tutulur.

Türk ədəbiyyat və lisanı və türk cərəyani-əfkəri

səh. 11. “Çün dilləri ilə, duyğuları ilə birlikdə... Çün türk, öz ruhunu tanıyıb...”:

qəzetdə bu cümlələrdə “çün” [çünkü] yerinə “çox” getmişdir.

Məşrutə dövrü: Türkiyədə konstitusiyalı monarxiya dövrü. 1876-cı ildə başlamış, 1922-ci ildə sona çatmışdır.

Türkiyədə

səh. 12. “J. D.”: “Joxovrdi dzayn” adlı erməni qəzeti nəzərdə tutulur.

Təshih

səh. 15. “Dünkü “Türk duyğuları” namındaki şeirdə...”: “Azərbaycan” qəzetinin 31 oktyabr 1918-ci il tarixli 27-ci nömrəsində gedən şeir nəzərdə tutulur.

Xarici xəbərlər: Rusiyada

səh. 18. “Təşrini-əvvəlin 25-indən xəbər verilir ki, ... ordusu...”: Qəzetdə də “ordusu” sözündən əvvəl nöqtələr qoyulmuşdur.